

Sygn. akt VI U 2217/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – sekr. sądowy S. S.

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2016 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: R. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 9 lipca 2014 r., znak: (...)

z dnia 9 lipca 2014 r., znak: (...)

w sprawie: R. K. (1)

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rentę socjalną i rentę rodzinną

- 1) zmienia zaskarżoną decyzję znak:(...)w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu R. K. (1) prawo do renty socjalnej od dnia 1 maja 2014 r. na stałe,
- 2) zmienia zaskarżoną decyzję znak: (...)w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu R. K. (1) prawo do renty rodzinnej od dnia 1 maja 2014 r. na stałe,
- 3) stwierdza, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt VI U 2217/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 lipca 2014 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na podstawie art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2013 r., poz. 982 j.t.), odmówił ubezpieczonemu R. K. (1) prawa do renty socjalnej od 01.05.2014 r. Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 03.07.2014 r. nie ustaliła, iż ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy.

Decyzją z dnia 9 lipca 2014 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 748

j.t.), odmówił ubezpieczonemu prawa do renty rodzinnej od 01.05.2014 r. Orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 03.07.2014 r. nie ustalono R. K. (1) całkowitej niezdolności do pracy.

Odwołania od powyższej decyzji złożył ubezpieczony R. K. (1), zaskarżając je w całości. Odwołujący stwierdził, iż nie zgadza się z ustaleniami faktycznymi w przedmiocie tego, iż nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Nadto, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonych decyzji organu rentowego ZUS.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując twierdzenia zaprezentowane w zaskarżonych decyzjach. Co więcej, pozwany wniósł o wspólne rozpoznanie obu spraw toczących się na skutek wniesionych odwołań od przywołanych decyzji.

Zarządzeniem Przewodniczącego z dnia 06.11.2015 r. na podstawie art. 219 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. zarządzono połączenie sprawy o sygn. akt VI U 2218/14 z odwołania R. K. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 09.07.2014 r., znak: (...)dotyczącej renty rodzinnej do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą o sygn. akt VI U 2217/14 z odwołania R. K. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 09.07.2014 r., znak: (...)dotyczącej renty socjalnej i prowadzenie pod sygn. VI U 2217/14.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Ubezpieczony R. K. (1) był dotychczas uprawniony do dnia 30.04.2014 r. do renty socjalnej oraz do renty rodzinnej. Ubezpieczony urodził się z mózgowym porażeniem dziecięcym – niedowładem prawostronnym. Od wielu lat cierpi z powodu drżenia obu rąk. Ukończył szkołę podstawową oraz liceum ogólnokształcące integracyjne. Dzięki pomocy babci w nauce udało mu się ukończyć liceum ogólnokształcące. R. K. (1) nie zdawał matury ani nie zdobył żadnego zawodu. Odwołujący nie poradził sobie z przyuczeniem do zawodu szczerkarza. Spowodowane jest to tym, iż skarżący jest powolny w pracy działa niedokładnie, porzuca rozpoczętą pracę. Ponadto, nie ma motywacji do wysiłku, nie lubi pracy fizycznej.

Uczestniczy w zajęciach w Środowiskowym (...) Samopomocy. W tym miejscu czuje się dobrze, został zaakceptowany przez pozostałych uczestników. R. K. (1) wykazuje się w tym miejscu aktywnością, nauczył się wielu czynności z obszaru samoobsługi. Natomiast w domu nie wykonuje tych czynności, z którymi radzi sobie w Środowiskowym (...) Samopomocy, gdyż zaniedbuje porządek i nie dba o higienę. W ramach terapii i możliwości aktywizacji społecznej brał udział w zajęciach aktywnej rehabilitacji w Fundacji (...) w B., polegającej na przenoszeniu sprzętu sportowego w celu zorganizowania treningów dla osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich. Jego ciocia E. B. zarządza finansami odwołującego. Ubezpieczony otrzymuje 50 złotych na dwa dni. Odwołujący sam robi podstawowe zakupy i przyrządza posiłki. Ciocia R. K. (1) została w dniu (...)r. wyznaczona na opiekuna procesu usamodzielnienia swojego siostrzeńca na czas realizacji (...).

Ubezpieczony szybko się wzrusza, ekscytuje. Występuje u niego osłabienie selektywności, ciągłości i przenoszenia uwagi. Pamięć sprawna, lepsza mechaniczna niż logiczna i lepsza na materiale werbalnym niż wzrokowo – przestrzennym. Myślenie odwołującego charakteryzuje się dobrym poziomem formalnym i treściowym, szczególnie w zakresie sprawności związanych z mową, co jest związane z intensywną stymulacją w okresie edukacji szkolnej. Dobrze rozwinięte myślenie słowno – logiczne i pojęciowe, duży zasób słownictwa czynnego. W badaniu neuropsychologicznym wykazano słabe wykorzystanie planu czynności formułowanego werbalnie w jego praktycznej realizacji. Ubezpieczony ma trudności w przewidywaniu efektów swojego działania. Z uwagi na przewagę myślenia słowno – logicznego robi wrażenie sprawniejszego intelektualnie niż jest w rzeczywistości. Dlatego poziom jego funkcjonowania życiowego (inteligencja praktyczna i zdolności adaptacyjne) jest nieadekwatnie niski w stosunku do poziomu inteligencji mierzonej skalą WAIS-R. W badaniu skalą WAIS-R (2011) uzyskał wynik 91 w skali pełnej, 107 w skali słownej i 86 w skali wykonawczej, bezsłownej. Osobowość zwarta o ubogiej strukturze, bardzo słabym potencjale adaptacyjnym i silnych tendencjach zależnościowych. U R. K. (1) występuje obniżony krytycyzm w zakresie samooceny oraz poczucia kompetencji społecznych. Poczucie sprawczości i podmiotowości obniżone, zależny od

pomocy z zewnątrz, infantylny, oczekujący rozwiązań, nie wykorzystujący posiadanej wiedzy, słabo się uczy, nie ma motywacji do poprawy swojego funkcjonowania.

- dowody: opinia sądowo – lekarska z dnia 27.03.2015 r. (k. 69-70 akt sądowych); opinia uzupełniająca z 20.07.2015 r. (k. 89 akt sądowych); opinia uzupełniająca z dnia 10.10.2015 r. (k. 103-104 akt sądowych); opinia uzupełniająca z dnia 17.02.2016 r. (k. 128 akt sądowych); zaświadczenie Fundacji (...) z 06.06.2016 r. (k. 149 akt sądowych); informacja z Rejonowego Ośrodka Pomocy (...) w B. (k. 150 akt sądowych)

Sąd poczynił ustalenia faktyczne na podstawie dokumentacji zebranej w aktach sądowych oraz w aktach rentowych. Ustaleń faktycznych dotyczących stanu zdrowia odwołującego i jego wpływu na zdolność R. K. (1) do pracy, Sąd dokonał przede wszystkim na podstawie opinii biegłych sądowych. Biegli sądowi sporządzili opinie po dokonaniu dogłębnej analizy akt sprawy, mając na względzie całą dostępną dokumentację lekarską a nade wszystko po przeprowadzeniu badania przedmiotowego ubezpieczonego. Poczynione wnioski przez biegłych zostały omówione szeroko oraz sformułowane zostały w sposób jasny, precyzyjny, a końcowe stanowisko zostało szczegółowo, przekonująco i w sposób logiczny uzasadnione. Zaprezentowane konkluzje są jednoznaczne, a ich uzasadnienie przedstawione zostało w sposób przystępny i zrozumiały. Sąd uznał za w pełni miarodajną opinię sądowo – lekarską z dnia 27.03.2015 r. sporządzoną przez biegłych lekarzy sądowych: specjalistę z zakresu neurologii lek. med. P. W., specjalistę z zakresu psychiatrii dr n. med. J. S., specjalistę z zakresu psychologii mgr R. K. (2), specjalistę z zakresu chorób wewnętrznych i reumatologii lek. med. A. M. oraz specjalistę z zakresu medycyny przemysłowej dr n. med. M. K.. Biegli w sposób jasny, czytelny i profesjonalny orzekli w przedmiocie niezdolności ubezpieczonego do pracy. Sąd uznał również za wiarygodne uzupełniające opinie sądowo – lekarskie z 20.07.2015 r., 10.10.2015 r., 17.02.2016 r. W treści opinii biegli sądowi w sposób nie budzący wątpliwości odnieśli się do kwestii całkowitej niezdolności do pracy R. K. (1). W ocenie Sądu przeprowadzone dowody zasługują na danie im wiary, ponieważ nie są ze sobą sprzeczne, korelują wzajemnie ze sobą oraz tworzą spójną logiczną całość.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2013 r., poz. 982 j.t.), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Natomiast w myśl art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 748 j.t.), dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Biegli sądowi rozpoznali u ubezpieczonego następujące schorzenia:

- organiczne zaburzenia afektywne;
- obniżony poziom funkcjonowania poznawczego;
- mózgowe porażenie dziecięce;
- nadcisnienie tętnicze.

Biegli skonstatowali, iż występujące u ubezpieczonego zaburzenia mają charakter przewlekły i pomimo systematycznego leczenia brak istotnej poprawy funkcjonowania. Zaburzenia występujące u odwołującego powodują znaczne ograniczenia i dezorganizację funkcjonowania indywidualnego i społecznego oraz narastające nieprzystosowanie zawodowe.

Biegli nadto stwierdzili u R. K. (1) niepełnosprawność sprzężoną na którą składają się mózgowe porażenie dziecięce i obniżony poziom funkcjonowania poznawczego. Biegli sądowi wskazali, iż w związku z tym, iż w przypadku osób które cierpią na choroby wieku rozwojowego, podstawowym wyznacznikiem niezdolności do pracy jest poziom przystosowania w środowisku społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności zawodowej, w ocenie biegłych ubezpieczony nie jest zdolny do regularnego wykonywania zatrudnienia w celu osiągnięcia wynagrodzenia na otwartym rynku pracy.

Biegli sądowi nadmienili, że możliwości w zakresie funkcjonowania społecznego odwołującego zostały uwzględnione w orzeczeniu z dnia 21.11.2005 r. wydanym przez (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności w B.. Zgodnie z przywołanym orzeczeniem ubezpieczony został zakwalifikowany do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (na stałe). W ocenie biegłych wydanie takiego orzeczenia wskazuje na ograniczenie u R. K. (1) możliwości funkcjonowania w środowisku ze względu na występujące u niego deficyty i zmniejszone zdolności przystosowawcze. Biegli podnieśli, że ubezpieczony nie posiada zasobów psychicznych i intelektualnych, które pozwoliłyby mu obecnie nauczyć się zawodu i sprostać przepisowi społecznej roli pracownika. Nasilone działania w tym kierunku mogą skutkować wystąpieniem objawów dezadaptacyjnych. W konsekwencji R. K. (1) nie rokuje podjęcia pracy i samodzielności.

W konsekwencji biegli sądowi orzekli, iż ubezpieczony R. K. (1) jest całkowicie i trwale niezdolny do pracy, gdyż nie ma podstaw do rokowania istotnej poprawy stanu zdrowia a w związku z tym do przyznania renty czasowej. Praca może być traktowana jedynie jako forma rehabilitacji społecznej (np. w zakładzie aktywności zawodowej czy będąc zatrudnionym na rynku pracy chronionej). Oprócz tego, biegli sądowi wskazali, iż nie zgadzają się z opinią Komisji Lekarskiej ZUS, która uznała, że ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Biegli zasygnalizowali, że orzekli na podstawie tych samych dowodów, którymi dysponował organ rentowy.

Mając na względzie poczynione ustalenia faktyczne oraz zgromadzony materiał w toku postępowania dowodowego, Sąd uznaje, iż stan zdrowia ubezpieczonego czyni go trwale całkowicie niezdolnym do pracy. W oparciu o treść opinii biegłych sporządzonych w sprawie, które Sąd ocenił jako miarodajne, trzeba podnieść, iż stan zdrowia ubezpieczonego jest spowodowany występującymi u niego schorzeniami, takimi jak organiczne zaburzenia afektywne, obniżony poziom funkcjonowania poznawczego, mózgowe porażenie dziecięce czy nadcisnienie tętnicze. Całkowita niezdolność do pracy ubezpieczony wynika z tego, iż nie potrafi on podporządkować się regułom funkcjonowania w ramach zatrudnienia, np. sprostania normom godzinowym. Odwołujący wymaga stałego motywowania przez inne osoby, aktywizowania, wspierania, przypominania. Skarżący nie jest w stanie podejmować działania bez czyjejkolwiek kontroli. W konsekwencji zasadne jest uznanie, iż R. K. (1) nie jest w stanie sprostać wymogom rynku pracy. Ubezpieczony jest powolny i niedokładny w pracy, brak mu odpowiedniego zaangażowania i determinacji, by ukończyć rozpoczętą pracę. Odwołujący nie posiada wyuczonego zawodu, który mógłby wykonywać. R. K. (1) nie wdrożył się nigdy do żadnego zawodu nawet do zawodu szczotkarza. Kwestią zasadniczą jest to, iż ubezpieczony nigdy nie osiągnął oczekiwanego poziomu kompetencji społecznych, które umożliwiłyby mu regularne wykonywanie zatrudnienia w celu osiągnięcia wynagrodzenia na otwartym rynku pracy. U odwołującego od dzieciństwa stwierdzono niepełnosprawność sprzężoną, składającą się z mózgowego porażenia dziecięcego oraz

obniżonego poziomu funkcjonowania poznawczego. Biegli stwierdzili u R. K. (1) trwający od dzieciństwa uszczerbek na zdrowiu, który nie rokuje poprawy i znacznie ogranicza adaptację do warunków pracy. Występujące u skarżącego od dzieciństwa uszkodzenie narządu ruchu oraz deficyt funkcji poznawczych spowodowały niepowodzenie w osiągnięciu oczekiwanego poziomu kompetencji społecznych i w znacznym stopniu ograniczają społeczne dostosowanie zawodowe ubezpieczonego.

Nie ma wątpliwości, iż zasadne jest przyznanie ubezpieczonemu prawa do stałej renty socjalnej oraz prawa do stałej renty rodzinnej, bowiem ubezpieczony w perspektywie dłuższego czasu nie rokuje istotnej poprawy stanu zdrowia. Biorąc pod uwagę zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, należy zauważyć, że pomimo podjętego systematycznego leczenia u R. K. (1) nie nastąpiła istotna poprawa jego funkcjonowania.

Mając na względzie ustalony w sprawie stan faktyczny, nie ma wątpliwości, iż całkowita niezdolność do pracy odwołującego R. K. (1) powstała przed osiągnięciem przez niego 16. roku życia. W następstwie tego, trzeba zauważyć, iż została spełniona przesłanka do przyznania ubezpieczonemu prawa do renty socjalnej uregulowana w art. 4 ust. 1 pkt ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18. roku życia) oraz przesłanka do przyznania mu prawa do renty rodzinnej wynikająca z treści art. 68 ust. 1 pkt 1, 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy do ukończenia 16 lat).

Nadto, należy zauważyć, iż biegli sądowi w treści uzupełniających opinii sądowych w sposób obszerny i wyczerpujący ustosunkowali się do zastrzeżeń ZUS z 26.05.2015 r., 17.08.2015 r., 10.11.2015 r. Zastrzeżenia organu rentowego sprowadzały się do zarzucenia biegłym sądowym, iż wydając opinie nie uwzględnili wyników badań R. K. (1) (II=91 w skali pełnej, MMSE=25 pkt), które nie potwierdzają znacznego deficytu intelektualnego ubezpieczonego uzasadniającego całkowitą niezdolność do pracy. Biegli sądowi podnieśli, iż psychometryczne badanie poziomu intelektualnego, którego wynikiem jest iloraz inteligencji wyrażony liczbą nie stanowi odzwierciedlenia poziomu funkcjonowania umysłowego człowieka, w sensie kompetencji w zakresie zachowania przystosowawczego. Testowe badanie inteligencji odbywa się w izolacji od realnych sytuacji życiowych, w tym warunków środowiska, w którym żyje człowiek. W ocenie kompleksowej należy każdorazowo uwzględnić deficyty w funkcjonowaniu adaptacyjnym, ponieważ to one wpływają na osobistą niezależność oraz w znaczącym stopniu odpowiadają za problemy z wypełnianiem standardów rozwojowych i socjokulturowych oraz determinują to, jak osoba z niepełnosprawnością radzi sobie z codziennymi zadaniami. Biegli podkreślili nadto, że współcześnie zaleca się traktowanie ilorazu psychometrycznego jako jednego z wielu ale nie najważniejszego kryterium diagnozy niepełnosprawności intelektualnej. W diagnozie upośledzenia umysłowego należy natomiast bezwzględnie wziąć pod uwagę: zaradność życiową, komunikację, kompetencje społeczne, emocjonalne, umiejętność dokonywania wyborów i decydowania, poczucie wpływu na swoją sytuację życiową, poziom separacji od rodziny pochodzenia, umiejętność poszukiwania pracy i utrzymania się w niej czy założenie rodziny. W ocenie Sądu należy uznać za nieuzasadnione zastrzeżenia ZUS z dnia 07.04.2016 r. w przedmiocie tego, iż ubezpieczony jest osobą aktywną jako wolontariusz. Z treści zaświadczenia z dnia 06.06.2016 r. wystawionego przez Fundację (...) w B. (k. 149 a.s.) wynika, iż ubezpieczony R. K. (1) nigdy nie był związany z FAR porozumieniem wolontariackim ani żadną inną umową. Odwołujący wziął udział w kilku zajęciach aktywnej rehabilitacji wyłącznie w ramach własnej inicjatywy i stanowiło to dla niego rodzaj terapii i możliwość aktywizacji społecznej. Niepełnosprawność ubezpieczonego nie pozwala na zakwalifikowanie go jako wolontariusza. W pozostałym zakresie zastrzeżenia ZUS z dnia 07.04.2016 r. stanowią bezprzedmiotową polemikę z prawidłowymi ustaleniami biegłych sądowych i ich uwzględnienie prowadziłoby do generowania kolejnych kosztów i nieuzasadnionego przedłużania postępowania. Zatem uzasadnione było oddalenie przez Sąd na rozprawie w dniu 09.06.2016 r. wniosku organu rentowego zawartego w piśmie procesowym z dnia 06.06.2016 r. Warto zauważyć, iż w myśl art. 286 k.p.c., Sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych, gdy zachodzi tego potrzeba, a więc wówczas, gdy opinia złożona do sprawy zawiera istotne braki, sprzeczności,

względnie nie wyjaśnia istotnych okoliczności (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., sygn. akt I UK 447/14).

Mając powyższe na uwadze, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w punkcie 1) wyroku zmienił zaskarżoną decyzję ZUS, znak: (...) w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu R. K. (3) prawo do renty socjalnej od dnia 1 maja 2014 r. na stałe oraz w punkcie 2) wyroku zmienił zaskarżoną decyzję ZUS, znak:(...), w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu R. K. (1) prawo do renty rodzinnej od dnia 1 maja 2014 r. na stałe.

W punkcie 3 wyroku, Sąd zgodnie z treścią przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emeryturach i rentach z FUS z urzędu orzekł w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Sąd uznał, że organ rentowy jest odpowiedzialny za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w ustawowym terminie. Organ rentowy wydając decyzję dysponował tymi samymi wynikami badań i konsultacji, które posiadali lekarze ZUS.

SSO Ewa Milczarek